

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **V. S.**, bývajúceho v Š., zastúpeného Advokátskou kanceláriou V., s.r.o. so sídlom v B., proti žalovanému **Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Župné nám. č. 13, o **náhradu škody a nemajetkovej ujmy**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 21 C 125/2007, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 30. mája 2012 sp. zn. 7 Co 103/2012, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 30. mája 2012 sp. zn. 7 Co 103/2012 a rozsudok Okresného súdu Bratislava I z 2. februára 2010 č.k. 21 C 125/2007-88 a vec vracia Okresnému súde Bratislava I na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 2. februára 2010 č.k. 21 C 125/2007-88 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu štátu a náhrady nemajetkovej ujmy a rozhodol o trovách konania. Zamietnutie žaloby odôvodnil tým, že žalovaný – Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej „MS SR“) nie je pasívne legitimovaný v konaní, v ktorom sa uplatňuje nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, ale pasívne legitimovaným subjektom má byť štát – Slovenská republika. V odôvodnení poukázal na ustanovenia zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“), z ktorého vyplýva, že zodpovedným subjektom za škodu v zmysle tohto zákona je štát, ktorý je nositeľom príslušných práv a povinností; vyššie uvedený zákon určuje, ktoré štátne orgány konajú

v mene zodpovedného subjektu – štátu. Keďže žalobca sa nedomáhal svojich nárokov voči vecne legitimovanému subjektu, z ktorého dôvodu bolo potrebné žalobu zamietnuť, súd z dôvodu procesnej hospodárnosti nepokračoval vo vykonávaní dôkazov, pretože nedostatky žaloby by vykonávaním dôkazov nemohli byť odstránené. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 30. mája 2012 sp. zn. 7 Co 103/2010 napadnutý rozsudok potvrdil a žalovanému náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Stotožnil sa v celom rozsahu s odôvodnením napadnutého rozhodnutia (§ 219 ods. 2 O.s.p.). Za správny považoval záver súdu prvého stupňa, že subjekt označený žalobcom v žalobe za žalovaného (MS SR) nezodpovedá za škodu a nemajetkovú ujmu uplatňovanú žalobou, preto je záver súdu o nedostatku pasívnej legitímácie žalovaného vecne správny. K poukazu žalobcu na stanovisko Cpjf 145/1978, z ktorého vyplýva, že súdy mali žalobcu podľa § 43 ods.1 O.s.p. vyzvať na opravu alebo doplnenie žaloby tak, aby bola v súlade s § 79 ods. 1 O.s.p. a § 25 zákona č. 58/1969 Zb., odvolací súd uviedol, že toto stanovisko nemožno v súčasnosti použiť, pretože vychádza zo znenia Občianskeho súdneho poriadku platného v čase vydania tohto stanoviska. Odvolací súd zároveň poukázal na sporový charakter konania o uplatnenom nároku, ako aj na zmeny povahy občianskeho súdneho konania, v ktorom bola legislatívnymi zmenami posilnená zásada rovnosti účastníkov a znížená ingerencia súdu prostredníctvom zúženia poučovacej povinnosti súdu podľa § 5 O.s.p. V tejto súvislosti s poukazom na judikatúru (R 38/1994) uviedol, že poučovacia povinnosť súdu sa už nevzťahuje na poučenie účastníkov konania súdom o hmotnom práve, preto sa nevzťahuje ani na poučenie o vecnej legitímácii účastníka, ako stavu vyplývajúceho z hmotného práva. Z uvedených dôvodov neakceptoval argumentáciu žalobcu o povinnosti súdu vyzvať ho na odstránenie väd žaloby v zmysle § 43 ods.1 O.s.p. Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania odôvodnil § 151 ods. 1 O.s.p.

Rozsudok odvolacieho súdu žalobca napadol dovolaním z dôvodu, že mu bola postupom súdov odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) tým, že ho súdy nevyzvali podľa § 43 ods. 1 O.s.p. na odstránenie vady žaloby spočívajúcej v nesprávnom označení žalovaného. S poukazom na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 36/1999, sp. zn. 4 Cdo 193/2009 a Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 15 Co 84/2010 a zhodne so stanoviskom Cpjf 145/78 opätovne namietal, že „ak v spore je žalovaným účastníkom štát a v žalobe je nesprávne označený iba orgán, ktorý za neho

koná, nejde o prípad nedostatku pasívnej legitímácie žalovaného, ale o nedostatok návrhu na začatie konania, ktorý treba odstrániť postupom podľa § 43 O.s.p.“ K odňatiu jeho možnosti konať pred súdom došlo aj tým, že mu nebolo doručené vyjadrenie žalovaného k jeho odvolaniu a odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia nedostatočne vysporiadal s jeho argumentáciou poukazujúcou na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 36/1999.

Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu navrhol dovolanie odmietnuť, pretože dôvody uvedené žalobcom nezakladajú prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), najskôr skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovoláním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu.

Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol

potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p.

Prípustnosť dovolania žalobcu z uvedených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva. Napadnutý nie je zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu (§ 238 ods. 1 O.s.p.), dovolací súd v tejto veci nevyslovil záväzný právny názor (§ 238 ods. 2 O.s.p.) a dovolanie smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku, ktorý nemá znaky rozsudku uvedeného v ustanovení § 238 ods. 3 O.s.p.

Vzhľadom na § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p. a tiež obsah dovolania najvyšší súd pristúpil aj k posúdeniu, či žalobcom podané dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Treba uviesť, že § 237 O.s.p. nemá žiadne obmedzenia vo výpočte rozhodnutí odvolacieho súdu, ktoré sú spôsobilým predmetom dovolania. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia nie je predmet konania významný, preto ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., možno dovolaním napadnúť aj rozhodnutia vo veciach, v ktorých je inak dovolanie neprípustné (viď napríklad R 117/1999 a R 34/1995). Rovnako ale treba uviesť, že prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. nezakladá samo tvrdenie účastníka (resp. jeho subjektívny názor) o existencii niektorej z predmetných procesných väd; rozhodujúcim je výlučne iba záver (zistenie) odvolacieho súdu, že k vade tejto povahy skutočne došlo.

Dovolateľ procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. nenamietal a žiadna z týchto väd ani v dovolacom konaní nevyšla najavo. Preto z vyššie uvedených ustanovení nevyplýva prípustnosť jeho dovolania.

Žalobca v dovolaní namieta, že v prejednávanej veci mu bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.) tým, že ho súdy nesprávne podľa § 43 ods. 1 O.s.p. nevyzvali, aby v súlade s § 25 zákona č. 58/1969 Zb. označil účastníka konania v postavení žalovaného, ktorý nesie zodpovednosť za vznik uplatňovanej náhrady škody.

Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie taký závadný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie tých procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv – vid' napríklad právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), právo na doplnenie alebo opravu nesprávneho, neúplného alebo nezrozumiteľného podania (§ 43 ods. 1 O.s.p.), nazeráť do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom, (§ 123 O.s.p.), byť predvolaní na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby im bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb (§ 1 O.s.p.).

Podľa § 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgán Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek obvinenia proti nemu.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušene sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy).

Výklad a aplikácia zákonných predpisov zo strany všeobecných súdov musí byť preto v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť toto základné právo v rozpore s jeho podstatou a zmyslom.

Podľa § 43 ods. 1 O.s.p. v znení do 1. januára 2012 sudca alebo iný poverený zamestnanec súdu uznesením vyzve účastníka, aby nesprávne, neúplné alebo nezrozumiteľné podanie doplnil alebo opravil v lehote, ktorú určí, ktorá nemôže byť kratšia ako 10 dní. V uznesení uvedie, ako treba opravu alebo doplnenie vykonať.

Podľa § 43 ods. 2 O.s.p. ak účastník v lehote podľa odseku 1 podanie neopraví alebo nedoplní a pre uvedený nedostatok nemožno v konaní pokračovať, súd odmietne podanie, ktoré by mohlo byť podľa svojho obsahu návrhom na začatie konania. Ak bolo podanie doplnené alebo opravené v celom rozsahu v súlade s uznesením podľa odseku 1 najneskôr do uplynutia lehoty na podanie odvolania proti uzneseniu o odmietnutí podania, o odvolaní proti tomuto uzneseniu, môže podľa § 210a rozhodnúť súd, ktorý ho vydal.

V tejto súvislosti už ústavný súd judikoval, že výklad a používanie § 43 ods. 1 a 2 O.s.p. musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Všeobecný súd musí vykladať a používať citované ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Interpretáciou a používaním tohto ustanovenia nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu bez zákonného podkladu. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že všeobecné súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov

účastníkov (§ 1 O.s.p.). Občianske súdne konanie sa musí v každom jednotlivom prípade stať zárukou zákonnosti a slúžiť na jej upevňovanie a rozvíjanie (§ 3 O.s.p.). Prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov občianskeho súdneho konania a nadmerný tlak na dopĺňanie takých náležitostí do procesných úkonov účastníkov, ktoré nemajú oporu v zákone, ktoré idú nad rámec zákona alebo nemajú základný význam pre ochranu zákonnosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu. Sám Občiansky súdny poriadok to vyjadruje tak, že umožňuje odmietnuť podanie podľa § 43 ods. 2 len vtedy, ak v konaní nemožno pre nedostatky podania pokračovať. Pokračovanie v konaní treba chápať ako možnosť súdu konať a rozhodovať bez zásadnejších prekážok, akými sú neodstrániteľné alebo neodstránené nedostatky podaní (viď Nález Ústavného súdu z 28. septembra 2008 sp. II. ÚS 154/08 a zo 14. septembra 2011 sp. zn. I. ÚS 361/2010).

Z obsahu žaloby vyplýva, že žalobca sa domáha náhrady škody spôsobenej mu podľa jeho tvrdenia nezákonným rozhodnutím vyšetrovateľa o vznesení obvinenia za trestný čin vydierania spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2, § 235 ods. 1, 2 písm. b/ Tr. zákona a uznesením Okresného súdu Senica z 24. marca 2000, ktorým bol vzatý do väzby z dôvodov § 67 ods. 1 písm. a/, b/, c/ Tr. poriadku. Z odôvodnenia žaloby vyplýva, že svoj nárok vyvodzoval zo zákona č. 58/1969 Zb., pričom citoval konkrétne ustanovenia § 1 ods. 1 a § 9 o zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím.

Žalobca v žalobe označil za žalovaného Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, aj keď z obsahu jeho žaloby je zrejmé, že uplatňuje nárok na náhradu škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. Z uvedeného nepochybne vyplýva zjavný rozpor medzi skutkovým a právnym odôvodnením žaloby, ktorou bol uplatnený nárok zo zodpovednosti štátu, t.j. proti štátu, a označením žalovaného, ktorý v takýchto prípadoch je len orgánom konajúcim v mene štátu. Uvedený rozpor mal za následok nezrozumiteľnosť žaloby vo forme neurčitého nepresného označenia žalovaného subjektu. V zmysle § 43 ods. 1 O.s.p. bolo preto povinnosťou súdu prvého stupňa uznesením vyzvať žalobcu na odstránenie tejto vady žaloby v určenej lehote a poučiť ho, ako treba vadu v označení žalovaného vykonať.

Z obsahu spisu vyplýva, že prvostupňový súd však takto nepostupoval, ale vo veci meritórne rozhodol a žalobu zamietol pre nedostatok pasívnej legitímácie žalovaného. Z uvedeného nedostatku v postupe súdu prvého stupňa nevyvodil žiadny dôsledok ani odvolací súd. Tým bolo konanie pred oboma súdmi postihnuté vadou vyplývajúcou z § 237

písm. f/ O.s.p., t.j. odňatím možnosti žalobcu konať pred súdom, zakladajúcou prípustnosť a zároveň dôvodnosť podaného dovolania. Existencia takejto vady je porušením práva na poskytnutie spravodlivej ochrany práva zaručeného citovaným ustanovením § 1 O.s.p., ako aj čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 dohovoru.

Žalobca v žalobe cituje konkrétne ustanovenia zákona č. 58/1969 (§ 1, § 9), z ktorých je zrejmá zodpovednosť štátu, i keď v žalobe uviedol len príslušný orgán štátu, bez označenia zodpovedného subjektu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb., čo zakladalo vadu žaloby. Preto ak v tomto konaní nebol žalobca riadne poučený a vyzvaný na odstránenie väd žaloby, je nutné postup súdu považovať za vadu konania. Pokiaľ táto vada konania nebola v ďalšom priebehu konania pred všeobecnými súdmi zhojená a táto skutočnosť je dôvodom neúspechu účastníka konania, je konanie postihnuté vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., ktorá predstavuje významný zásah do procesného postavenia tohto účastníka (I. ÚS 361/2010 bod III).

Procesná vada podľa ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. zakladá prípustnosť dovolania a je zároveň tiež dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ale tiež rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, 3 O.s.p.) bez toho, aby sa zaoberal ďalšími vadami konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (nedoručenie vyjadrenia žalovaného k odvolaniu žalobcu, nepreskúmateľnosť rozhodnutia v dôsledku nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. apríla 2014

JUDr. Daniela S u č a n s k á, v.r.

predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková